

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

Шерстюк О.О., Білаш В.П.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовані роль і місце міждисциплінарної інтеграції в оптимізації викладання навчальної дисципліни «Анатомія людини» в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Ключові слова: навчально-виховний процес, кредитно-модульна система, міждисциплінарна інтеграція, оптимізація.

Сучасний фахівець, щоб стати конкурентоспроможним на ринку праці, мусить мати нові знання, здатність абстрактно мислити, навички роботи з технічними засобами, спроможність швидко застосувати нові знання на практиці, орієнтуватися в будь-якій ситуації, а отже, синтезувати знання з різних галузей наук. Саме життя диктує переважне використання тих чи інших засобів, форм і методів навчання. Кожен період життя ставить перед педагогами свої цілі та методи їх досягнення. Сучасна концепція освіти полягає в саморозвитку, самовдосконаленні особистості, а для професійних освітніх закладів - ще й у досягненні професійної компетентності. Кожен навчальний заклад, кожен окремо взятий викладач шукає свій шлях досягнення мети, іноді долаючи низку тих чи інших проблем. Таким чином і створюються сучасні технології навчання як результат пристосування до сучасного життя, яке вносить свої корективи в навчальний процес, унаслідок чого відбуваються поступове реформування та демократизація освіти.

Пріоритетним напрямом роботи кафедри анатомії людини стало подальше впровадження елементів Болонської системи, розвиток інформаційних технологій, використання міждисциплінарних зв'язків. Кожен викладач намагається знайти саме ті методи і форми роботи, які дадуть можливість студенту отримати глибокі та міцні знання, розвинути вміння і навички, застосовувати їх на практиці. Але жодна навчальна дисципліна сама по собі у відриві від інших наук неспроможна сформувати професійну компетентність майбутнього медика. Лише інтегрований підхід у навчанні може виконати основні функції процесу навчання - методологічну, освітню, розвивальну, виховну, конструктивну.

У питаннях міждисциплінарної інтеграції кафедра анатомії взаємодіє з кафедрами фізіології, гістології, цитології та ембріології, медичної біології та іншими кафедрами медико-біологічного профілю. Такий спектр міждисциплінарної взаємодії зумовлений особливою проблемою в організації і реалізації навчального процесу. Саме постановка проблеми або проблемної задачі, відповідь на яку студент-медик буде шукати, розширювати й удосконалювати протягом усіх років навчання у ВНЗ, сприяє формуванню мотиваційного, свідомого підходу до навчання. Таке навчання значно полегшує роботу викладача зі студентом, сприяє формуванню навичок самоорганізації, самонавчання і самоконтролю, тобто підвищує рівень свідомого ставлення до здобуття професійних знань-умінь і особистих якостей майбутнього лікаря.

Заняття з використанням міждисциплінарних зв'язків можуть бути фрагментарними, коли лише окремі питання змісту розкриваються з використанням знань інших дисциплін; „вузловими“, коли міждисциплінарні зв'язки реалізуються впродовж усього заняття з метою повного і глибокого вивчення його теми; синтезованими, або інтегрованими, коли органічно зливаються знання з низки навчальних дисциплін.

Для успішного здійснення міждисциплінарних зв'язків у кожному конкретному випадку викладач має чітко усвідомлювати, з якою метою встановлюється зв'язок і в якій формі він буде діяти. Зокрема, міждисциплінарні зв'язки можна встановлювати з метою глибшого розуміння навчального матеріалу, систематизації й узагальнення знань, формування в студентів умінь застосовувати знання певної дисципліни під час вивчення інших, формування світоглядних висновків, розвитку інтересу до вивчення дисциплін природничо-наукового циклу. У процесі встановлення міждисциплінарних зв'язків на занятті викладач може організувати різні форми роботи.

Сьогодні не стільки важливо дати конкретний матеріал (фактичні дані можна знайти в багатьох інформаційних джерелах), як розвинути особистість у системі дисципліни. Кредитно-модульна система дещо применшує роль системних знань, тому що студенти вивчають (а викладачі оцінюють) навчальну дисципліну по модулях (кілька тем окремо), не інтегруючи їх у функціональну систему організму під час підготовки до іспиту (як це було раніше). Нові професійні знання мають легко сприйматися студентом-медиком на підставі доброго знання фундаментальних основ. Однак викладання тільки конкретних фактів стає неефективним у викладанні фундаментальних дисциплін, тим більше що на практиці постійно з'являються нові методи і методики. Основним у викладанні має бути розгляд ідей, законів, принципів, покладених у основу аналізу тієї інформації, яку студенти будуть здобувати на наступних курсах. Природно, для того, щоб навчання було цікавим для студента, навчальний матеріал має містити і конкретні методики і приклади, що показують, яким чином принципи і закони фундаментальних процесів дозволяють аналізувати патогенез захворювань, їхній можливий розвиток відповідно до ви-

значеного стану організму, а також варіанти фармакологічної чи хірургічної допомоги. Тільки такий педагогічний процес здатний забезпечити становлення і розвиток лікарського способу мислення.

У вищому навчальному закладі III – IV рівнів акредитації, що здійснює підготовку медичних спеціалістів на основі повної загальної середньої освіти, реалізація міждисциплінарних зв'язків у навчальній діяльності є одним із необхідних дидактичних засобів формування в студентів професійних знань та навичок. Природничі дисципліни середньої школи (біологія, хімія, фізика) є профільними, саме вони виступають основою вивчення наступних дисциплін – медичної біології, медичної хімії, мікробіології, анатомії, фізіології, медичної генетики, фармакології та клінічних дисциплін. Тому методична робота кожного викладача націлена на творчу працю. Перш за все – це узгоджене планування викладачами робочих навчальних програм: при внесенні змін до змісту робочої навчальної програми слід урахувати специфіку навчального закладу та визначити пріоритетність міждисциплінарних зв'язків, вибравши найбільш суттєві. Наступний етап – це розробка навчально-методичних комплексів теоретичних і практичних занять, яка обов'язково охоплює планування міждисциплінарних зв'язків, ураховуючи хронологію вивчення дисциплін: раніше вивчені дисципліни (забезпечувальні), наступні дисципліни та планування внутрішньодисциплінарних зв'язків (теми даної дисципліни, з якими інтегрується нова тема). Одним із етапів більшості теоретичних занять є формування професійних умінь та навичок. Викладач також планує те, в якій формі будуть здійснюватися міждисциплінарні зв'язки. Це можуть бути інтегровані тексти, міждисциплінарні задачі та задачі, що мають професійну спрямованість; робота з кількома підручниками, комплексними таблицями і схемами, повідомлення та реферати міждисциплінарного і професійного змісту тощо. І останній, найголовніший етап, – це впровадження в навчально-виховний процес міждисциплінарних зв'язків. Робота на цьому етапі залежить від багатьох факторів: матеріально-технічної бази закладу, чіткої організаційно-методичної роботи, координації діяльності викладачів, професійної підготовленості викладача, його компетентності.

Таким чином, поглиблення знань викладачів із методики застосування міждисциплінарних зв'язків допоможе в практичній реалізації їх у навчально-виховному процесі; допоможе сформувати в студентів систему наукових знань, узагальнених навчальних та інтелектуальних умінь, широких пізнавальних інтересів, світоглядних переконань. Практичні рекомендації та приклади з власного досвіду дадуть можливість розробляти нові форми використання міждисциплінарних зв'язків на заняттях та під час позааудиторних заходів міждисциплінарного змісту.

Список використаної літератури

1. Кизаков В.М. Основні етапи розвитку системи керування якістю підготовки фахівців [В.М. Кизаков, А.М. Талалаєнко, М.Г. Гаріна, М.С. Каменецький] // Архів клінічної та експериментальної медицини. – 2000. – Т. 9, №2. – С. 320–323.
2. Міцність знань студентів – невід'ємна умова успішності подальшої професійної діяльності / М.І. Тарапата, П.Я. Кравцов, Б.Г. Попов [та ін.] // Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів: досвід, проблеми та перспективи: матеріали наук.-практ. конф., 20-21 квіт. 2004 року. – Харків, 2004. – С. 147–148.
3. Біда О. Міжпредметні зв'язки природознавчих дисциплін початкової і основної школи / О. Біда // Біологія і хімія в школі. – 2001. – №3. – С. 34–35.
4. Гадюк Т.В. Біологія. Хімія (Інтегровані заняття) / Т.В. Гадюк. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. – 84 с.
5. Зверев И.Д. Межпредметные связи в современной школе / И.Д. Зверев, В.Н. Максимова. – М.: Педагогика, 1981.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ

Шенукова О.В., Падалка А.І., Труфанова В.П.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Розглянуті основні проблеми й особливості післядипломної освіти лікарів-стоматологів. Охарактеризовані принципи, спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу на етапі післядипломної освіти лікарів-стоматологів.

Ключові слова: післядипломна освіта, навчальний процес, лікар-стоматолог.

Підвищення якості медичних послуг залишається актуальною проблемою, особливо в динамічних соціально-економічних умовах сьогодення. Одним із напрямів підвищення ефективності охорони здоров'я, поряд із використанням сучасних форм надання медичної допомоги, є вдосконалення системи безперервної професійної підготовки медичних працівників. Мета процесу післядипломної освіти – збагачення знань і навичок у різних видах діяльності, пов'язаних зі сферою зайнятості, а також професійний та особистісний розвиток спеціаліста. У зв'язку з тим, що на факультеті післядипломної освіти навчаються лікарі-спеціалісти, навчальний процес має низку особливостей, які дозволяють розглядати післядипломну освіту як інструмент соціально-економічних перетворень і способ адаптації спеціалістів до нових умов. Важливою особливістю післядипломної освіти є те, що досить часто модель організації навчального процесу передбачає відповідальність особи, що навчається, за визначення сфери навчання, вибір методів, планування терміну навчального процесу. При цьому викладач